

ČTVRTSTOLETÍ SPOLU. ČESKOSLOVENSKO A PODKARPATSKÁ RUS

Praha, 28. – 29. marec 2018

Peter KOVAL'

Najvýchodnejšiu časť medzivojnovej Československej republiky tvorila Podkarpatská Rus začlenená do štátu na základe mierových zmlúv v St. Germaine a Trianone. V poslednom období vzrástol záujem európskych historikov o výskum dejín tohto geografického celku nielen v rokoch medzi dvoma svetovými vojnami, ale aj v čase druhej svetovej vojny a vo fáze jeho začleňovania do Sovietskeho zväzu.

Národný archív Českej republiky v Prahe má v správe množstvo archívnych fondov a zbierok vzťahujúcich sa k československej správe na Podkarpatskej Rusi a po-vojnovému vývoju, a preto nebolo vôbec prekvapujúce, že sa práve táto inštitúcia podujala zorganizovať konferenciu venovanú problematike dejinného vývoja tejto časti medzivojnového Československa.

Dvojdňovú akciu otvoril PhDr. David Hubený, PhD. V príhovore zdôraznil hlavný zámer zorganizovania stretnutia vedeckých pracovníkov z viacerých európskych krajín (Česko, Slovensko, Poľsko, Maďarsko a Ukrajina) zaoberajúcich sa problematikou Podkarpatskej Rusi. Úvodný referát od Petra Švorca bol venovaný prvotným myšlienkam spojenia Podkarpatskej Rusi s Československom, samotnému začleneniu a stanoveniu krajinskej hranice. Nasledujúce príspevky sa zaoberali problematikou pôsobenia československých legionárov (Ferdinand Vrábel), stavu a rozvoju infraštruktúry v prvých rokoch existencie ČSR (Miroslav Kunt), zdravotníctva a nemocničných zariadení (Peter Koval') či poštovníctva na Podkarpatskej Rusi v rokoch 1918 – 1946 (Lubor Kunc). Dopoludňajší program konferencie bol doplnený referátmi, rozoberajúcimi napr. pravoslávne hnutie na Podkarpatskej Rusi (Pavel Marek), chápanie Podkarpatskej Rusi a jej české interpretácie v dobovej publicistike 20. rokov (Stanislav Holubec) či osobnosť dr. Jaroslava Mezníka, viceguvernéra a viceprezidenta Podkarpatskej Rusi (Jaroslav Vaculík).

V druhej polovici prvého rokovacieho dňa sa referujúci zaoberali aj problematikou školstva a študentských spolkov (Jana Bartošová, Julja Delibaltová, Kateřina Bezdičková, Konstantin Kucov, Jan Šimek, Michaljo Dmitrovič Misjuk). Rovnako zaujímavé boli príspevky venované symbolom Podkarpatskej Rusi v minulosti a dnes (Roman Klimeš) či menovým záležitostiam (Zbyšek Šustek). Za inovatívny a priam kľúčový z hľadiska hospodársko-finančných dejín Podkarpatskej Rusi možno považovať referát venovaný činnosti Podkarpatskej banky v 20. a 30. rokoch (Patrik Derfiňák). Prvý deň medzinárodnej vedeckej konferencie bol ukončený vernisážou panelovej výstavy zameranej na hlavné historické medzníky vývoja Podkarpatskej Rusi inštalovanej v priestoroch Národného archívu ČR.

Prvá časť druhého konferenčného dňa bola zameraná na aspekty cezhraničnej spolupráce Podkarpatskej Rusi, napr. s Rumunskom (Vladimír Kuštek) či Poľskom (Stanislav Tokarz). Zaujímavý bol referát zaoberajúci sa analýzou rusínskej periodickej tlače vydávanej v 20. a 30. rokoch (Mihály Káprály) a predstavenie základných ar-

chívnych prameňov nachádzajúcich sa vo fondových zbierkach Národného archívu ČR v Prahe (*Lenka Kločková, Adam Zítek, David Hubený*). Druhý deň medzinárodného stretnutia vedeckých pracovníkov bol zameraný aj na krízové historické obdobie Podkarpatskej Rusi, ktoré znamenalo jej odčlenenie od ČSR. Zlomové roky 1938 a 1939 boli predstavené z pohľadu národnostných menšín (*Arpád Popély*), činnosti maďarských spolkov (*Július Baláž*) a pôsobenia československej armády (*Jindřich Marek*). Roky druhej svetovej vojny znamenali pre územie Podkarpatskej Rusi jej pripojenie k Maďarsku (*Jan Rychlík*), no zároveň neostalo bez záujmu československej exilovej vlády (*David Hubený*). Koniec svetového vojenského konfliktu predstavuje začlenenie tohto geografického priestoru do Ukrajinskej sovietskej socialistickej republiky (*Vasil Miščanin*). Záverečné vystúpenie svojím charakterom dokázalo, že „Podkarpatská Rus a jej štúdium pôsobí ako nevysychajúci zdroj inšpirácie pre súčasnú mladú generáciu“ (*Agáta Pilátová*).

Viac ako tridsať prednesených referátov na medzinárodnej vedeckej konferencii *Čtvrstoletí spolu. Československo a Podkarpatská Rus* dokázalo, že záujem o štúdium historických osudov územia Podkarpatskej Rusi a vzťahu k ČSR a jej orgánov neútlacha a je aj v dnešnej dobe aktuálny. Plodná diskusia zúčastnených potvrdila túto konštatáciu.